

miatöredékek jelölték. Egy agyagszobor jobb lába is itt került elő. A lelőhely kb. 200×120 m-es körzetben lokalizálható.

Bálint-fenek (KÖH 50839): A késő bronzkori, szarmata és Árpád-kori leletanyaggal jellemezhető lelőhely területén megerősítettük a korábbi megállapításokat.

Békési út, Debreceni-tanya II. (KÖH 50492): A szarmata és Árpád-kori leletanyaggal jellemezhető lelőhely területén megerősítettük a korábbi megállapításokat.

Bogát, Folyópart (KÖH 73495): A határ É-i részén, egy régi érmeder É-i, nem túl magas, sárgás talajú partján, kb. 150×100 m-es körzetben eddig ismeretlen Árpád-kori lelőhelyet dokumentáltunk.

Csáki-sziget, József Attila Tsz. (KÖH 50842): A bronzkori, szarmata és késő középkori leletanyaggal jellemezhető lelőhely területén megerősítettük a korábbi megállapításokat, továbbá a lelőhely K-i szélét módosítottuk, ugyanis leletek – köztük avar jellegű kerámiaöredékek – az itt haladó csatornáig is előfordultak. A lelőhely kiterjedése így 380×200 m-re módosult.

Csáki-sziget, Középső hát (KÖH 50505): A bronzkori, szarmata és Árpád-kori leletanyaggal jellemezhető lelőhely területén megerősítettük a korábbi megállapításokat, miközben megfigyeltük, hogy az Árpád-kori kerámialeletek a lelőhely D-i részén fordultak elő leginkább.

Csáki-szigeti major (KÖH 50506): Az őskori, szarmata és Árpád-kori leletanyaggal jellemezhető lelőhely területén megerősítettük a korábbi megállapításokat, ill. megfigyeltük, hogy a lelőhelyet egy keskeny, leletmentes sáv választja el a Csáki-sziget, Sajti-tanya. lelőhelytől.

Csáki-sziget, Polynár-tanya (KÖH 50841): Az őskori és szarmata kori leletanyaggal jellemezhető lelőhely területén megerősítettük a korábbi megállapításokat.

Csáki-sziget, Sajti-tanya (KÖH 50836): Az őskori, szarmata és Árpád-kori leletanyaggal jellemezhető lelőhely területén megerősítettük a korábbi megállapításokat. Megfigyeltük, hogy az Árpád-kori kerámialeletek a lelőhely D-i részén fordultak elő leginkább.

Felső-Sósi-dűlő, Csatorna (KÖH 50807): Az őskori és szarmata kori leletanyaggal jellemezhető lelőhely területén megerősítettük a korábbi megállapításokat, ill. a lelőhely kiterjedését K felé módosítottuk, növeltük, kiterjedése így 450×300 m lett.

Miső, Képró-tanya (KÖH 50865): Az őskori, szarmata, Árpád-kori és késő középkori leletanyaggal jellemezhető lelőhely területén megerősítettük a korábbi megállapításokat, ugyanakkor a lelőhely kiterjedését K felé módosítottuk, kiterjedése így 450×300 m-re nőtt.

Nyékpusztai Tsz Központ I. (KÖH 50851): Az őskori, szarmata, gepida és Árpád-kori leletanyaggal jellemezhető lelőhely területén megerősítettük a korábbi megállapításokat.

Nyékpusztai Tsz Központ II. (KÖH 50852): A késő bronzkori, vaskori, szarmata és avar, ill. Árpád-kori leletanyaggal jellemezhető lelőhely területén megerősítettük a korábbi megállapításokat.

Peckes I. (KÖH 50046): A bronzkori, szarmata, Árpád-kori és késő középkori leletanyaggal jellemezhető lelőhely területén megerősítettük a korábbi megállapításokat, ill. a lelőhely ÉK-i szélét módosítottuk, mivel az eddig jelölnél valamivel nagyobb területen fordultak elő kerámialeletek.

Peckes, Háló-tanya (KÖH 50448): A bronzkori, szarmata és Árpád-kori leletanyaggal jellemezhető lelőhely területén megerősítettük a korábbi megállapításokat, ill. a lelőhely É-i szélét kissé északabbra jelöltük be, mert leletanyagot ezen a részen is találtunk.

Peckes, Sajti-tanya (KÖH 50446): A bronzkori, szarmata, Árpád-kori és késő középkori leletanyaggal jellemezhető lelőhely területén megerősítettük a korábbi megállapításokat.

Tóth-ér-hát közepe (KÖH 50848): A rézkori, bronzkori, szarmata, avar és Árpád-kori leletanyaggal jellemezhető lelőhely területén megerősítettük a korábbi megállapításokat.

LISKA ANDRÁS

430. Ságvár, Belső erőd (KÖH 20404)

(Somogy megye) B, Ró

2010. április 28. és május 27. között megelőző feltárásokat végeztünk a 447 és 476 hrsz.-ú ingatlanokon. A kutatást a község szennyvízelvezetésének építése tette szükségessé. A feltárt terület 320 m² volt.

Tóth Endre kutatta az erődöt 1971 és 1979 között, azonosítva alaprajzát, periódusait, belső épületeit. A most lezajlott ásatás eredményei részben kiegészítik, részben megerősítik az általa tett megfigyeléseket.

Az erőd Ny-i oldalán megtaláltuk és felmértük az erőd fal szakaszát, attól Ny-i irányban mintegy 34 m-re azonosítottuk az erődöt körülvevő nagyméretű árkot, fossát. Az egyenes oldalú, V-alakú árok körüli eredeti felszín az idők folyamán erősen lepusztult, ezért az árok eredeti szélessége nem határozható meg. Jelen állapotában mintegy 2 m széles és 1 m mély. Külön érdekesség, hogy az erőd fal és a fossa között egy kisebb, az előzőnél meredekebb falú árkot is megfigyeltünk, amelynek iránya ugyancsak párhuzamos az erőd fallal. Vélhetőleg az erőd korábbi periódusának árka.

A Ny-i fal 2. sz. oldaltornyán belül megfigyelhettük a második periódus belső padlóját, amely agyagalapozású, vékony, kavicsos habarcsréteg. A torony külső oldalán nyitott árokban láthatóvá vált a második építési periódus alatt az első periódus fala, geodéziai felméréssel rögzíthettük a torony és a fal alapozásának mélységét, vizsgálhatóvá vált a falszövet. A geodéziai felmérésnek köszönhetően a mért pontokkal az erőd már ismert alaprajza illeszthető lesz a község térképére.

Az erőd területén belül több 2–3. századi szemetesgödört találtunk, amelyek megerősítik Tóth Endrének azt a korábban tett megfigyelését, hogy a Kr. u. 4. századi erőd alatt egy korábbi, 2–3. századi település

nyomait az erőd építésekor elplanírozták. Figyelmet érdemel az a kerek alakú gödör, amelyben legalább két ember rendezetlen vázát találtuk. Feltehetőleg a Kr. u. 374 őszén történt szarmata–qvád betörés áldozatainak maradványairól van szó. Ezt a csontok között talált nyolc bronzérem meghatározása döntheti el. Ezeket kívül több 4. századi gödröt, félig a földbe mélyített házrészletet, kis árokszakaszt rögzítettünk.

A fémkeresős felderítésnek köszönhetően mintegy negyven érem került elő, amelyek segíthetik a terület római kori időrendjének további pontosítását.

Egy bőséges kerámiaanyagot adó késő bronzkori objektum jelzi a területen a római kor előtti régészeti korszakok jelenlétét.

A leletanyag az elsődleges feldolgozás után a Magyar Nemzeti Múzeumba kerül végleges elhelyezésre.

Munkatárs: Telekes Katalin Eszter régész. A geodéziai felmérést a KÖSZ Geodéziai Csoportja végezte.

MIKLÓSITY SZŐKE MIHÁLY

431. Ságvár, kolostorrom (KÖH 71315)

(Somogy megye) Kö

A kolostor maradványainak nehezen megközelíthető helyét előzőleg Bakos Péter kereste meg. A lelőhely Ságvár központjától DNy-ra kb. 7 km-re, a közigazgatási határ D-i sarkában, Lulla község D-i végétől K-re 2,4 km-re, az egykori Szent László-puszta helyétől ÉNy-ra 650 m-re van. Déli irányába kinyúló hegynyelv végén találjuk a központi részt, amely megközelítőleg téglalap alakú, mérete kb. 40×27 m. Nagyrészt árok és egyik oldalán külső sánc védte, a felszínen téglatöredékek találhatóak. Észak felé kb. 35 m-re egy derékszögben megtörő árok fogja át a külső terület egy részét. A domb D-i oldala erősen bolygatott. 2010. szeptember 23-án idő hiánya miatt csak a központi részt mértük fel vázlatosan.

NOVÁKI GYULA – BAKOS PÉTER

432. Ságvár, Lyukas-domb (KÖH 48127)

(Somogy megye) Pa

A magyar felső paleolitikum és a késő pleisztocén fontos lelőhelyén a 2010-ben végzett mintavételezés célja a löszben látható vörösbarna „tűzhelyfoltok” laboratóriumi vizsgálata volt – annak érdekében, hogy megtudjuk, valóban a tűz okozta-e ezeket a látható elváltozásokat a löszben.

A lelőhelyen, ugyanúgy mint az utolsó ásatás idején 1957–59-ben, ma is két mélyút megy keresztül. A kisebbik ma nehezen járható a vegetáció miatt. A nagyobbik rendszeresen használt földút. Az 1950-es évekhez képest ma a nagy horhosban futó földút szintje átlagosan 2 m-rel mélyebben található. A régi ásatási szelvények így ma az úthoz képest magasan helyezkednek el, ennek ellenére jól beazonosíthatók.

A mintavétel helyét a nagy horhos D-i falában jól látható vörösbarna elszíneződés, „tűzhely” jelölte ki. Az elszíneződés Gábori Miklós 1957. évi I. szelvényének végétől 17,30 m-re Ny-i irányban található, a mai útfelszíntől 1,60 m magasságban húzódik. Az út lemeledésének peremétől mérve, ami nagyjából az 1950-es útfelszín lehetett, 40 cm mélyen helyezkedik el. Ezt az elszíneződést a 2000-es évek elején Krolopp Endre és Sümegi Pál már mintázta, melynek nyoma látható az útfalban. Eredményüket 2002-ben publikálták.⁸

A mintavétel idejében az útfalat sűrű györkéret fedte. A mintavétel során először a vékonyabb gyökerektől tisztítottuk meg az útfalat. A vastagabb gyökereket nem érintettük. Az útfalat a mintázandó területen egy vékony, 0,5 cm vastag felület lekaparásával frissítettük meg. Három mintát vettünk: egyet az elszíneződés fölött 10 cm-re, egyet az elszíneződésből, egyet az elszíneződés alatt 10 cm-re. A mintavétel melletti kivájt mélyedésben jól kivehetően faszéndarabkák is látszódtak. A mintavétel után a területet érintetlenül hagytuk.

LENGYEL GYÖRGY

433. Sárbogárd, Bolondvár (KÖH 22180)

(Fejér megye) B

A közismert bronzkori földvárát 2010. március 21-én mértük fel a feleségemmel. A terület sok helyen erősen bolygatott, de az árkok, sáncok, peremek jól követhetők voltak. A bolygatások miatt csak ezek (kis részben rekonstruált) vonalát mértük. A szintvonalakat az 1:10 000-es térképről vettük át. A légi felvételen látható betemetett külső árok kezdetét sikerült megállapítani.

Munkatársak: Jakab József és Szabó Tibor.

NOVÁKI GYULA

434. Sármellék, Pálffy-birtok (Zala megye) U, Ró

2010 februárjában terepbejárást végeztünk Sármellék és Zalavár külterületén, a volt szovjet katonai repülőtér területén és környezetében a tervezett kármentesítést megelőző hatástanulmány részeként. A bozóttal sűrűn benőtt, részben beépített repülőtér területén viszonylag kevés lehetőségünk nyílt a vizsgálódásra, de végigjártuk a repülőtér határain lévő szántott területet is.

Sármellék területén két újabb lelőhelyet sikerült azonosítanunk: *Pálffy-birtok I. és II.* (KÖH 73207, 73209). Az egykori katonai repülőtértől É-ra, Sármelléktől DNy-ra emelkedő domboldalon DK-i irányba tartó vízfolyás É-i és DNy-i oldalán újkőkori, őskori és római kori leleteket találtunk.

STIBRÁNYI MÁTÉ

⁸ KROLOPP E.–SÜMEGI P.: A ságvári lösz rétegsor csigafaunája. *Malakológiai Tájékoztató* 20 (2002) 7–14.